

AZ IDŐJÁRÁS-JELENTÉS MINT KOMMUNIKÁTUM ÉS MINT MŰFAJ

Bevezetés

A nyelvészeti szakirodalom meglehetősen mostohán bánik a meteorológiai szaknyelvvel és az időjárás-jelentések szövegjellemzőivel. Az általam áttekintett folyóiratokban (*Magyar Nyelvőr*, *Magyar Nyelv*), a MANYE-kongresszusok köteteiben éppúgy nem találtam idevágó publikációkat, mint a Szaknyelvi kommunikáció című kézikönyvben (Dobos szerk. 2010). Pedig – közhellyel élve – „időjárás mindig van” (Hernádi 1976: 134), tehát feltétlenül érdemes figyelmet szentelnünk az életünket korábban és most is befolyásoló, sőt nemegyszer alapvetően meghatározó tényezőnek.

1. Gondolatébresztőnek szánt részvizsgálatunk előtt helyezzük tágabb összefüggésbe témánkat. Az iménti közhely valóságtartalmát igazolhatjuk azzal, hogy számba vesszük az időjárással kapcsolatos kommunikációs helyzeteket, beszédcselekményeket, szöveg típusokat.

1.1. Mindenekelőtt azonban emeljük ki a Bibliát, pontosabban annak legismertebb részeit, így az Ószövetség mózesi öt könyvét, illetőleg az Újszövetség négy evangéliumát. Számos helyen ugyanis meghatározó szerepük van a természeti jelenségeknek. Különösebb magyarázatra nincs szükség a következők esetében: az özönvíz (Teremtés 7, 8), a fáraó álma az aszályos hét szűk esztendőről (József Egyiptomban; uo. 41, 25–36), az egyiptomi csapások (Kivonulás 7–10), pl. a víz vérré változása (uo. 7, 14–25), a békák és a szúnyogok (uo. 8, 1–15), de különösen a jégeső (uo. 9, 13–35) és a sötétség (uo. 10, 21–29); illetőleg az Újszövetségben a vihar lecsendesítése (Márk 8, 23–27). Az iméntiek többsége kultúránkban toposzként van jelen.

1.2. A frazeológiai egységek között az időjárás „...ősidőktől fogva számtalan megfogalmazásban öltött testet” (Hadrovics 1995: 193). A szólások és a közmondások külön csoportját alkotják a főleg időjóslást tartalmazó és rendszerint valamely jeles naphoz köthető mondások: Fekete karácsony, fehér húsvét; Ha Katalin kopog, karácsony locsog (O. Nagy 1976: 16, Bálint 1968: 155). Hernádi már említett gyűjteményében ide sorolja többek között a következő állandósult kifejezéseket, kollokációkat: számottevő csapadék nem várható; átvonuló zápor, zivatar; időnként megélénkülő szél; a tengerszintre átszámított légnyomás

(Hernádi 1976: 135). Az utóbbiak az időjárás-jelentések állandó, de semmiképpen sem nélkülözhető fordulatai voltak, ezért bármiféle negatív minősítésük nem fogadható el.

1.3. Az irodalmi alkotások közismert típuspéldái az iskolai elemzések tárgyául is szolgálnak: Tüzesen süt le a nyári nap sugára... (Petőfi S.); Sűrű setét az éj, / Dühöng a déli szél... (Arany J.); Párisba tegnap beszökött az ősz... (Ady E.); Pipacsot éget a kövér határra / A lángoló magyar nyár tűzvarázsa... (Juhász Gy.); Megszelídült a tél hangja a fáknban, / Nem csikorog már az erdő sem... (Csoóri S.). A népköltészeti alkotások (a) és a magyar nóták (b) szövege nemritkán hangulatteremtő természeti képpel vagy valamilyen időjárási jelenségre való utalással indul: (a) Tavaszi szél vizet áraszt...; Sem eső nem esik, / Sem felhő nem látszik...; Fúj, süvölt a Máttra szele...; (b) Esik eső csendesen...; Háborog a Balaton...; Zúg a fenyves a Hargitán...

1.4. Természetesen az időjárás a mindennapi diskurzus része. Jó néhány évtizeddel ezelőtt azt tanították az angolórákon, hogy Britanniában a társalgás legkedveltebb témája az időjárás. Bármilyen helyzetben előfordul: beszélgetés kezdeményezéseként, kapcsolatfelvétel gyanánt, a hallgatás megtörése végett vagy tájékoztatás céljából. Az egyre változékonyabb időjárás, illetőleg a szélsőséges jelenségek megszaporodása miatt a meteorológia már nálunk is szinte mindennapi témává vált. Újabb szempontot megemlítve, a téma fontosságát abban is lemérhetjük, hogy milyen helyet foglal el a nyelvtanításban: az intézményünkben készült, 20 egységből álló magyar mint idegen nyelv programban a 6. lecke szól az időjárásról (Budai 2014).

Ezen a ponton hadd tegyek némi személyes kitérőt, amellyel megindokolom, miért is választottam ezt a témát. Varga Gyula kollégámmal éveken keresztül jártunk a besztece-bányai egyetemre, hóban-fagyban, esőben, viharban, tikkasztó hőségben. Az oda-vissza közel hatórás – hegyi szakaszokkal is nehezített – gépkocsiút miatt egyáltalán nem volt mindegy, hogy milyen időjárási viszonyokra kell felkészülnie az éppen soros vezetőnek. Már napokkal korábban figyeltük a híreket, majd pedig az induláskor egyeztettük: ki mit hallott, és mi várható aznapra. Terjedelmes beszámoló készülhetne úti élményeinkről, vezetéstechnikai tapasztalatszerzésünk különféle megborzongtató eseteiről, de ez a téma maradjon meg a tíz év múlva esedékes kötet számára. Most viszont következzen az iméntiek fényében mindkettőnk számára létfontosságú műfaj néhány jellegzetességének bemutatása.

2. Eljutottunk tehát címbeli témánkhoz: az időjárás-jelentés mint sajtó-, illetve médiaműfaj, melynek kapcsán pragmatikai, lexikológiai, sőt műfajelméleti és szövegtipológiai kérdések vetődnek föl.

2.1. Az időjárás-jelentések mind tartalmilag, mind nyelvileg sokat változtak az utóbbi évtizedekben, ezért érdemes időrendben szemrevételezni a példákat.

Az 1980-as évek előtt a napilapokban közölt anyagok hosszú időn keresztül változatlan formájúak, rövid terjedelműek, rendkívül lényegre törőek voltak. Bevezetésül álljon itt két korábbi példa:

A Meteorológiai Intézet jelenti. Várható időjárás szombat estig: Nyugaton már felszakadozó felhőzet. Kevesebb helyen eső. Mérsékelt, időnként élénkebb délkeleti, déli, később nyugatira forduló szél. Várható legmagasabb hőmérséklet 11–14 fok között. (Somogyi Hírlap, 1960. október 22. 4.)

Várható időjárás szerda estig: felhőátvonulások, néhány helyen átvonuló esővel. Az időnként élénk, helyenként erős északnyugati, északi szél fokozatosan mérséklődik. Várható legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet 10–15, legmagasabb nappali hőmérséklet 29–34 fok között. (Dunántúli Napló, 1970. augusztus. 27. 7.)

Tömör megfogalmazás, igei állítmány nélküli hiányos mondatok, egyszerű, áttekinthető mondat szerkezet, valamint egyszerű, köznyelvi szóhasználat – ezek a főbb jellemzői az idézett szövegeknek. A napilapok a Meteorológiai Intézet (később az Országos Meteorológiai Szolgálat) központi jelentéseit közzé tették, és az 1980-as évekig ennek a szövegtípusnak ilyen volt a normája, bármilyen évet vagy lapszámot nézünk is meg a könyvtárban vagy az interneten.

Az időjárás-jelentések felépítése, témaszerkezete kötött volt: 1. felhőzet, csapadék; 2. légmozgás, szél; 3. éjszakai és nappali hőmérséklet. Terjedelmük: e három mikrotémának megfelelően sokszor mindössze három szövegmondat, mai (számítógépes) paraméterekkel: 30–35 szóelőfordulás, 200–250 karakter. A napilapokban még tipográfiájuk is azonos volt, a célszerűsége és a hagyományokon alapulva egy rövid hasáb, 6–8 sor. Ez a sajtóműfaj leginkább a mínuszos hírre emlékeztet. Ennek megfelelt az elhelyezésük is: vagy valahol a lap belsejében, a rövid hírek oldalán, vagy könnyen elérhetően, a legutolsó lapon (pl. a közérdekű naptár, a névnap vagy a nap évfordulói rovatok mellett).

2.2. Idővel változatosabb lett a megfogalmazás, ahogy azt következő két idézetünk mutatja:

Ma hazánkban folytatódik a nagyrészt napos, száraz, hideg idő, így az ország nagyobb részén az idén sem lesz fehér a karácsony. Legfeljebb délnyugaton valószínű több felhő, itt jelentéktelen hószállingózás is előfordulhat. A légmozgás gyenge marad. A hőmérséklet csúcserőke –1, +4 fok között alakul. Számmottevő havazás a hét végén sem várható. (Magyar Hírlap, 1992. december 24. 6.)

Legyőzi a nap a ködöt. Ma még csendes, kora őszi idő lesz. Reggel sok helyütt pára, köd üli meg a tájat, délelőttre viszont többnyire feloszlik, és több órára kisüt a nap. Eső nem várható. A csúcshőmérséklet 16–21, a tartósabban ködös helyeken 10–15 fok körül alakul. A következő

három napban egy tőlünk északra haladó hidegfront hatására hűvösebbre fordul az idő, erősen megnövekszik a felhőzet, záport, zivatart hozva magával. A légszennyezettség Budapesten alig változik. (Népszava, 1994. október 15. 16.)

A szöveg elevenségét egyfelől a névszóinál dinamikusabb igei állítmányok, másfelől a képszerű, metaforikus kifejezések adják (legyőzi a nap a ködöt, köd üli meg a tájat, a felhőzet zivatart hoz magával). Az igei állítmány dinamizmusa az állapotváltozást kifejező mediális igék jelentéstani sajátosságaiból is fakad (fordul, változik; illetőleg feloszlik, kisüt, megnövekszik, az utóbbi három esetében további intenzifikáló erővel bírnak az igekötők). Láthatólag a terjedelem is megnőtt: 50–70 szóelőfordulás, 350–450 karakter. A pusztá mellérendelés mellett szerepet kapnak másféle logikai viszonyok is (következtetés így kötőszóval, ellentét viszont kötőszóval). Utóbbi példánkban két mikrotémával bővült a korábbi hárompontos szerkezet (kitekintés a következő napokra, illetőleg a légszennyezettség).

2.3. A tartalom bővülése mellett újabb sajátosságra is felfigyelhettünk a rendszerváltozás után. A bulvársajrtól oldottabb stílus, közvetlen hang és beszélt nyelvi fordulatok jellemzik:

Ma éppen az évszaknak megfelelő időjárás várható – nem túl gyakori jelenség manapság –, azaz gyakran megnő a felhőzet, eső és zápor közönséges természeti tüneteményeknek számítanak majd. A délkeleti szél olykor megerősödik. A kora reggeli 7–12 fok után délután legfeljebb 20 fokig melegszik fel a levegő. (Hajnali Hírlap, Miskolc–Eger, 1991. október 9. 1.)

2.4. A jelenhez érkezve megállapíthatjuk, hogy mind jobban teret nyer a szakszerűség, az árnyalt és alapos szövegformálás, ami a szakkifejezéseknek a korábbiakhoz képest gyakoribb használatában is megnyilvánul. Eddigi példáink a nyomtatott sajtóból származnak, a következő már internetes portálról:

Napos, szűrt napsütéses és zárt rétegfelhőzetű területek, időszakok egyaránt lehetnek, délen, délnyugaton várható a legtöbb felhő. Csapadék nem valószínű. A keleties szél helyenként megélénkül. A legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet 6 és 12, a legmagasabb nappali hőmérséklet 15 és 21 fok között alakul. (Az Országos Meteorológiai Szolgálat honlapja, 2017. szeptember 28.; Forrás 1.)

Idézetünkben a zárt rétegfelhőzet, a szűrt napsütés és a csapadék (az utóbbi kettő némileg vitathatóan) szaknyelvi elemnek minősíthető. Valójában szakkifejezés a legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet és a legmagasabb nappali hőmérséklet is, mivel nemzetközileg standardizált paraméterek megnevezései, frazeológiai egységek.

A legnagyobb nyilvánosságot a különböző televíziós csatornákon látható részletes időjárásjelentések élvezik. Szövegformálásukra az eddig bemutatott forrásoknál sokkal nagyobb mértékben jellemző a szaknyelvi elemek alkalmazása, érdemes tehát áttekinteni: mi mindennel találkozunk ezekben az alapos magyarázatokban a laikus közönség. Összehasonlító

elemzésünk két példája ugyanazon nap két tévécsatornájából, két meteorológus szakembertől származik – tehát azonos valóságdarab két megközelítésben:

(a) *Köszöntöm Önöket. A szinte semmitmondó, eseménytelen hétvégi időjárás után a jövő hét kissé mozgalmasabb lesz. A hét elején kiadós enyhülésben lesz részünk, azután a hét második felében újabb adag hideg sarkvidéki levegő érkezik. Az egyre jobban közeledő frontok hatására növekszik a nyomáskülönbség, ezért az éjszaka második felében egyre jobban élénkül, sőt Észak-Magyarországon erősödik majd a nyugati szél. Ennek következtében már nem lesz erős az éjszakai lehülés. Nagyrészt fagymentes lesz a hajnal, de a Dél-Dunántúlon a szélvédettebb területeken, illetve északkeleten, keleten és a még hófödte vidékeken lehet gyenge fagy. Holnap napközben északon, északkeleten is csökken a felhőzet, és nyugat felől betódul a meleg levegő. A hőmérséklet szinte mindenütt 10 fok fölé emelkedik. Többfelé élénk, északon erős lesz a nyugati szél. Többórás napsütésre számíthatunk.* (TV2, 2018. január 28. 17.55; Reisz András)

(b) *[...] Az előrejelzési térképet mutatom Önöknek, amelyen látszik az, hogy az időjárás frontok közelebb kerülnek, és ez elősegíti majd a Kárpát-medence alsóbb légköri rétegeiben is a jobb átkeveredést. Éppen emiatt holnap nagy területen kitavasodik, de az éjszaka folyamán, különösen a medence délnyugati, déli részein köd képződik, alacsony szintű rétegfelhőzet, illetve párásságra, ködre azért az északkeleti, keleti szélmentes területeken is lehet számítani. Ahogy láthatják, egyébként Erdélyben lesz most is a leghidegebb az éjszaka. Mivel észak felől átmenetileg vastagabb felhőzet is érkezik, ezért itt-ott kisebb eső, a hegyekben, a Kárpátok mentén havas eső, esetleg hó is előfordulhat, de nem nagy mennyiségű csapadékról van szó. Pécs környékén lesz a legszelesebb és egyben a legenyhébb éjszaka, és holnap napközben pont abban a térségben várható a legmelegebb: akár 15 fokot is elérheti a hőmérséklet csúcértéke. [...]* (M1 2018. január 28. 18.30; Tóth Tamás)

A (b) szöveg az itt közöltnek kétszerese. Mivel nem szolgál vizsgálatunk szempontjából releváns tanulságokkal, második felének felhasználásától eltekintünk. Az így arányosított két szöveg(részlet) adatainak összevetése:

Időtartam: (a) 70 másodperc; (b) 75 másodperc (a teljes anyag: 125 másodperc);

Szövegszó: (a) 122; (b) 127;

Mondategész: (a) 10; (b) 5;

Mondategység: (a) 15; (b) 15.

Mindkét szöveget a tényyszerűség és a rendkívül magas információtartalom, információsűrűség jellemzi. A tévénező oldaláról értékelve mégis érthető, befogadható, mert a térképes szemléltetéssel, olvasható adatokkal, piktogramokkal (és a folyamatos gesztikulálással, rámutatással) együtt az előadottak szinte megelevenednek a képernyőn. Az (a) szöveg logikus felépítésű, koherens, strukturált, akár hallás útján is befogadható, a (b) szöveget azonban mikrotémaváltásai miatt pusztán hallás útján már nehezebben lehetne követni.

2.4.1. A fentiekben bemutatott sajtóbeli időjárás-jelentésekkel összevetve ez a televíziós műfaj sokkal pontosabb, árnyaltabb közlést tesz lehetővé. Általánosságok (vagy túláltalánosítás) helyett fontos szerep jut az időhatározóknak és a helyhatározóknak. A részletes magyarázat az időjárási folyamatokat térben és időben lebontva, lépésről lépésre mutatja be, külön-külön a fennálló és a bekövetkező meteorológiai helyzetet. A tudományos ismeretterjesztő stílus jegyeit magán viselő szövegben a leíró és az elbeszélő jellegű részek szakmailag hiteles közleménnyé állnak össze. Nem statikus képet látunk, hanem történéssort, folyamatot, amelyben a történést jelentő, valamint a 2.2. pontban már említett mediális igék, igenevek szerepelnek: közeledő frontok, egyre jobban élénkül, csökken a felhőzet, betódul a meleg levegő. A nyomtatott sajtóban közölt időjárás-jelentésekhez képest nagyobb szerep jut a szakszavaknak: front, nyomáskülönbség, a légtömegek átkeveredése. A következő pontban összefoglaljuk a meteorológiai szakszókészletnek azon részét, amely a médiumok révén a nagyobb nyilvánosság elé kerül.

3. Az összefoglaló jelentésű csapadék szót a mindennapi társalgásban nem használjuk, helyette (a fölérendelt nemfogalom helyett) az alárendelt fajfogalommal élünk: eső, hó, ónos eső (a népnyelvben ólmos eső is) és jégeső. A szakszövegekben előfordul a fagyott eső, a hódara és a jégdara is. A tudományos nyelv pontosan elkülöníti őket az előzőektől, és egzakt meghatározással szolgál: az ónos eső a levegőben még folyékony halmazállapotú, és csak a földre hullva, annak fagyponthoz alatti hőmérséklete miatt fagy meg. Ezzel szemben a fagyott eső a földre érkezése előtt nem sokkal válik szilárd halmazállapotúvá. A dara 5 milliméternél kisebb átmérőjű hó- vagy jégdarabokból áll. A fél milliméternél kisebb átmérőjű esőcseppek esetében pedig szitálásról beszélünk. (Forrás 3.) – Tágabb értelmű szaknyelvi alakulat a csapadékszóna és a csapadérendszer.

A zápor és a zivatar különbsége nem igényel különösebb magyarázatot, hiszen jelentés-tartalmuk a népnyelvben és a köznyelvben is egyértelmű – vélhetnénk, ám közelmúltbeli megfigyelésemet érdemes itt közkinccsá tenni. 2018 februárjában egyetemi nyelvi szemináriumokon feladtam többek között e két szó értelmezését. Meglepődve tapasztaltam, hogy a tízfős kurzuson senki sem, majd a másik, kontrollcsoportnak tekinthető tizenkét fős órán mindössze egyetlen hallgató adott jó választ, a többség azonos értelműnek vélte, illetőleg vagy az 'esik az eső – nem esik az eső' (!) vagy a 'fúj a szél – nem fúj a szél' oppozícióba helyezte. Ezek szerint mégiscsak érdemes ilyen nyilvánvaló jelentésű szavak etimológiájával foglalkozni. Az iménti szópárral szemben már „valódi” szakszó a zivatarlánc: egymás utáni zivatarok sorozata, amely a radarképen (pl. met.hu/radar) láncszerű módon jelenik meg. A szakmai nyelv elkülöníti a pusztai zivatartól, mert a viharos szél és a jelentős csapadék nagyobb károkat okoz. Vannak olyan szaknyelvi kifejezések, amelyek nem kerülnek bele sem a tömegtájékoztatás szókészletébe, sem a mindennapok nyelvhasználatába. Ilyen

például a nagyméretű és tartósan fennálló zivatarrendszert jelentő mezoléptékű konvektív komplexum, betűszóval: MKK (Forrás 4).

A viharokról szóló meteorológusi beszámolókból egyre több szakszóval találkozunk a nagyközönség. A Kárpát-medencében is mind gyakoribbak a pusztító, számunkra szokatlan időjárási jelenségek. A legveszélyesebb az „egyszerű” zivatarcellából kialakuló supercella. A forgószelek korábban sem voltak ismeretlen térségünkben, de a supercellákhoz kötődve ma már a tornádóhoz hasonló légköri jelenségek is kialakulnak hazánkban. Ilyen például a tuba, amelynek szemléletes magyar neve is van: felhőtölcsér. Ez nem ér le a talajig, de ha mégis eléri a földfelszínt vagy a vizet, és kifejti a szívóhatását, akkor trombának hívják. A tuba és a tromba egyaránt fúvós hangszerek nevére utal, az utóbbi a trombita szó tövét rejti.

A külső szemlélő számára tornádónak látszik egy hozzá hasonló, de enyhébb jelenség, a légzuhatag. Ez hirtelen, váratlanul keletkező leáramlás, amely pár perces pusztító szélvihart okoz. Járhat esővel, de előfordul csapadék nélkül is. A szélnyírás a szél sebességének és irányának hirtelen megváltozása, különösen a repülőgépekre veszélyes („szélnyírásba került a gép”).

A meteorológiai szaknyelv összefoglalóan aerodinamikai jelenségeknek nevezi a légmozgás különféle neveit, amelyek közül több meghatározott földrajzi területhez kötődik: Kelet-Ázsiában a tájfun, Észak-Amerika szárazföldi területein a tornádó, a Karib-tengeri szigetvilágban a hurrikán pusztít. Az Alpok északi és déli előterében tavasszal kialakuló meleg átbukó szél a főn, a dalmát tengerpart hideg átbukó szele a bóra, a Földközi-tenger vidékének szaharai eredetű száraz szele a sirokkó, ugyanez Afrikában a számum. Másféle felosztás elkülöníti a passzátszél, a tengeri szél, a völgyi szél és a gleccserszél fogalmát. (Forrás 2)

Közismert fogalom az időjárási front: különböző tulajdonságú légtömegek határát jelöli, előoldalát a frontálzóna kifejezéssel illetik. Nemcsak hideg- és melegfrontot különböztetünk meg, létezik stacionárius front is, amely rendkívül lassan mozog. Gyorsan haladó front esetén frontbetörésről beszél a meteorológiai szaknyelv. Viharok általában a hidegfront betörésekor alakulnak ki, és annál nagyobbak, minél jelentősebb a két légtömeg közötti hőmérséklet-különbség. Sokat hallunk a ciklonokról és az anticiklonokról is, de a trópusi depresszió fogalma már nem közérthető, a szűkebb szakmai szókészlet (a nomenklatúra) része.

Szemléletes, képszerű szaknyelvi alakulat a hidegcsepp, amely a frontnál kisebb területet érint, és nyáron záporokat, zivatarokat hoz. Ugyancsak metaforikus megnevezés a hidegpárna. Nagyobb medencékben, így a Kárpát-medencében több napon át nem mozdul, hosszabb ideig megmarad a hideg, párás, ködös idő, és csak a magasabb hegycsúcsok emelkednek ki belőle.

A szakemberek szigorú szabályok alapján határoznak meg olyan egyszerűnek látszó jelenséget is, mint amilyen a felhősödés mértéke. A köznyelvben rokon értelmű megfelelőként használjuk a felhőtlen és a derült jelzőket, és ugyanezt találjuk különböző értelmező és szinonimaszótárainkban. A meteorológia azonban különbséget tesz a kettő között: a felhőtlen égbolton egyáltalán nincs felhő, még foszlány sem, a derült szót viszont a 12%

alatti felhőzöttségre alkalmazzák. A további fokozatok: gyengén, közepesen és erősen felhős ég – mindegyik ugyancsak pontos arányszámokkal meghatározva –, a sor végén pedig a borult jelző áll, amely a teljesen zárt felhőtakarót jelenti.

Összegzés

Példáink arról tanúskodnak, hogy a részletesebb, árnyaltabb időjárás-jelentésekben egyre több szaknyelvi elem jelenik meg, és válik a mindennapi kommunikáció, a köznyelv részévé. A médiumokban népszerű meteorológus személyiségek teszik fogyaszthatóvá a nagyközönség számára is ezeket a szakszövegeket, hivatalos jelentéseket. Az ismeretterjesztő stílus jegyein kívül ezek a közlemények magukon viselik a szaknyelvi regiszter sajátosságait. Mindezekről a nagyobb korpuszon való részletesebb vizsgálat adhat árnyaltabb képet.

Irodalom

Bálint Sándor 1968. *A szegedi nép*. Gondolat Kiadó, Budapest.

BIBLIA. Szent István Társulat. Budapest, 1979.

Budai László 2014. *A magyar mint idegen nyelv*. Eszterházy Károly Főiskola, Eger.

Dobos Csilla (szerk.) 2010. *Szaknyelvi kommunikáció. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 110*. Miskolci Egyetem – Tinta könyvkiadó, Miskolc–Budapest.

Hadrovics László 1995. *Magyar frazeológia*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Hernádi Miklós 1976. *Közhelyszótár*. Gondolat Kiadó, Budapest.

O. Nagy Gábor 1976. *Magyar szólások és közmondások*. Gondolat Kiadó, Budapest.

Internetes források

- (1) <http://www.met.hu/idojaras/elorejelzes/orszagos/index>
- (2) <https://www.idokep.hu/alapismeretek>
- (3) http://www.met.hu/ismeret-tar/meteorologiai_alapismeretek/meteorologiai_szotar
- (4) <http://www.fsz.bme.hu/mtsz/szakmai/tvok11.htm> (Merza Ágnes, Szinell Csaba: XI. Meteorológiai alapismeretek)

Megjelent: *Az időjárás-jelentés mint kommunikátum és mint műfaj*. In: Balázs László – H. Tomes Tímea (szerk.): *Utak és útkeresztvezetők. Emlékkötet H. Varga Gyula 70. születésnapjára*. 2018: 91–99.